

Türkiye'nin DEAŞ ile Mücadelesi: Zemini ve Hakikati Okumak

FONKSİYONEL BİR APARAT OLARAK DEAŞ'IN BATI AÇISINDAN TAŞIDIĞI ÖZEL ANLAM, BATI'NIN KENDİ İÇİNDE BİR "DEMOGRAFİK TEMİZLİĞE" GİTMESİNİ SAĞLAYAN İYİ BİR ZEMİN OLUŞTURMASI, ORTADOĞU'DA BATI'NIN VARLIĞI VE ÇIKARLARININ DEVAMINI SAĞLAYACAK BİR VARLIK SEBEBİ OLMASI VE YENİ BİR TAŞERON DEVLETE GİDEN YOLUN ZEMİNİNİ SUNMASIDIR.

2011'den bugüne değin Suriye'de yaşananlar, birçok bakımdan yakın dönemin görüldüğü en büyük trajedilerden biri olarak hafızalara kazındı. İnsan hakları, siyasal-kültürel hürriyetler, iktisadi refah ve sosyal adalet talepli bir dinamiğin Suriye'de evrildiği çizgi, kimi noktalarda lokal olarak örtüşen taraflar bulunsa da Tunus, Mısır, Libya ve Yemen örneklerinden hayli farklı. Bir başka ifadeyle Suriye, ABD'nin 2003'teki Irak işgali sonrası bölgede oluşan kaotik yapının en karmaşık ve girift noktası.

Abdurrahman **Babacan**

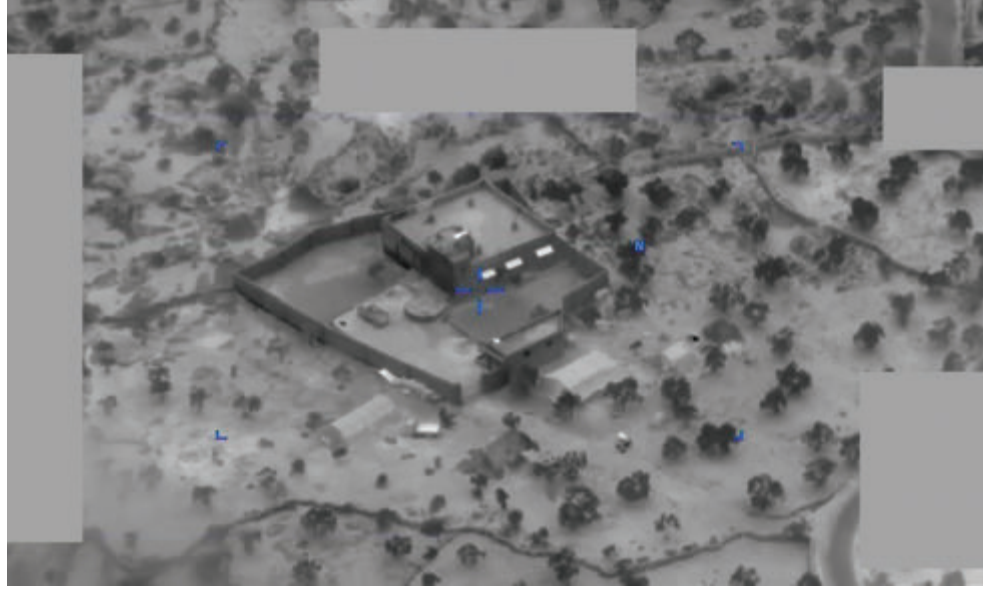
ababacan@medipol.edu.tr

Fonksiyonel Aparat DEAŞ

Suriye'yi bu denli karmaşık yapan unsur, vekalet savaşlarının en kirli laboratuvarı haline getiren ve haklı sivil taleplerin ardından gelişen muhalefet dinamiğinin, dış müdahale ve manipülasyonlarla enfekte edilmiş olmasıdır. Buradaki kilit nokta ise 2014'ün başı itibarıyla kısa sürede büyük kazanımlar elde ederek Suriye'deki ivmeyi tersyüz edecek bir fonksiyonellik arz eden yapıyla DEAŞ'ın Suriye denklemine girmesi oldu. DEAŞ'ın kullanışlı bir aparat olarak bölgeye etki eden bu fonksiyonelliği birkaç başlıkta toplanabilir:

- İlimli Suriye muhalefetinin uluslararası kamuoyu nezdinde DEAŞ ile özdeşleşerek "İslamcı savaşçılar" paydasında erimesi ve toptan etiketlenmesi.
- Önce Palmira ardından Halep, Humus ve İdlib'te Esed rejimine uluslararası kamuoyu nezdinde hiç bulamadığı meşruiyet zeminini kazandırması.
- ABD ve İsrail'in bölgede yeni bir kukla yapı olarak, PYD/YPG üzerinden adına Rojava projeksiyonu denilen bir federal devlet yapısının inşa edilme çabasına yaptığı katkı.
- Rusya'nın havadan, İran-Hizbullah ekseninin de Esed güçleriyle iş birliği içerisinde karadan gerçekleştirdiği büyük çaplı sivil katliamlara göz yumulması hatta meşru görülmesini sağlayan bir manivela olması.

Söz konusu fonksiyonel aparatın Batı açısından taşıdığı özel anlam ise Batı'nın kendi içinde bir "demografik temizliğe" gitmesini sağlayan iyi bir zemin oluşturmaktadır. Ayrıca Ortadoğu'da Batı'nın varlığı ve çıkarlarının devamını sağlayacak bir varlık sebebi olması ve bununla bağlantılı olarak nihayetinde yeni bir taşeron devlete giden yolun zeminini sunmasıdır. Daha bölgesel manada, Irak ve Suriye ara kesitinde oluşan istikrarsızlığın genelde Batı -özelde ABD- açısından taşıdığı anlam

ABD Savunma Bakanlığı tarafından Bağdadı'nın bulunduğu yere yapılan operasyon görüntüleri yayımlandı. Ayrıca İletişim Başkanı Fahrettin Altun konuyla ilgili olarak, "Türkiye, DEAŞ elebaşı Bağdadı'nın eşi de dahil olmak üzere, bütün aile üyelerini gözaltına almış bulunmaktadır" açıklamasını yaptı. (6 Kasım 2019)

Türkiye'nin DEAŞ kaynaklı riskler karşısında mücadele stratejisini ise ulusal ve uluslararası ölçekte iki temel damardan ilerlettiği görülüyor. Ulusal ölçekte teröre karşı önleyici mücadele politikası izleniyor. Uluslararası ölçekte ise DEAŞ karşıtı koalisyonla askeri-siyasi destek veriliyor. Ayrıca BMGK kapsamında alınan terörle mücadele eylem planında aktif bir rol ve görev üstlenilmiştir.

bu. Ki Obama yönetiminin Suriye politikasına ilişkin sıkça dillendirilen pasif ve zikzakça tutumun dinamiğinin pekala bu parametreler ekseninde şekillendiği belirtilebilir.

Türkiye özelinde ise durum hem Türkiye'nin spesifik ve kendine münhasır mücadele süreci hem de yukarıdaki fotoğrafın gösterdiklerinin Türkiye'ye olan izdüşümüyle ilgilidir. Bu ise bir tarafta DEAŞ'a yardım hatta onunla iş birliği suçlamaları diğer tarafta da bunun üzerinden PYD/YPG'ye ABD tarafından verilen desteğin Türkiye üzerinde kurduğu güvenlik tehdidi ve baskısıdır. Oryantalist etkilerle örülmüş bir inşa çabası olan bu durumun, söylem dilinin de söz konusu kurgusal zemine uygun olarak delilden yoksun argümanlar ile bezeli olması dikkat çekicidir.

Konuya ilişkin söylem analizi metinlerinde ortaya çıkan husus, bir iktidar meselesi olarak oryantalizmin, self-oryantalist etkilerle birleşik biçimde Türkiye-DEAŞ kalıbını kurgulama konusundaki özel, iradi ve ısrarlı çabasıdır. Bu ise 17/25 Aralık ve 15 Temmuz ile Türkiye'ye ihanet zemininde harekete geçen FETÖ unsurlarının PKK-HDP bloğu ile ortaklaştıkları kesitte, kirli siyaset pratiğinin uluslararası sahne ile birleştiği noktayı ifade eden bir olgudur. Bu bağlamda, 2013-2016 arası dönemde ısrarlı ve ihtiyari biçimde söz konusu suçlamayı sürekli sıcak tutmaya çalışanların, söz konusu iki yapının temsilcilerinin olduğuna dikkat çekmekte yarar var. Burada iki örnek olay olması bakımından; MİT TIR'ları hadisesine ilişkin refleksler ile Ankara Gar saldırısının hemen akabinde Selahattin Demirtaş'ın söylemindeki vurgunun kesişim kümesinde yer alanlar, konu dahilinde bizlere aydınlatıcı bir veri havuzu sunmakta.

DEAŞ'ın Düşman Türkiyesi

Gelelim Türkiye'nin sürece ilişkin kendi tecrübesi ve mücadelesine. Her şeyden önce DEAŞ'ın Türkiye'ye dönük oluşturduğu güvenlik tehdidinin boyutlarının, başka hiçbir ülkeye olmadığı kadar çeşitli ve derinlikli olduğunu kodlamamız gerekiyor. İlk olarak yaygın organları ve yönetici

Güvenlik güçleri, çeşitli illerde terör örgütü DEAŞ'a yönelik birçok operasyon gerçekleştirdi.

kadrosunun söylemlerindeki “düşman Türkiye” olgusunun, pratikte somut bir düşmana çekilmek suretiyle fiili ve reel bir güvenlik tehdidi olarak Türkiye'nin karşısında duran bir terör yapısından söz ettiğini bilmeliyiz. Üstelik sistematik bir stratejinin ürünü olarak ortaya çıkan devlet benzeri yapısı ve sahip olduğu fiziksel-lojistik-finansal-askeri imkanları ile diğer terör yapılarından büyük ölçüde ayrılan bir tehdit idi bu.

DEAŞ'ın varlığı ve izlediği çizginin, Türkiye'nin bölgesel politikalarına yansımaları da haliyle bu paralelde oldukça yıkıcı olmaktadır. Zira dış politika perspektifinden bakıldığında DEAŞ'ın Türkiye'nin Suriye ve Irak'taki tüm bölgesel müttefiklerinin düşmanı olduğu gerçeği altı çizilmesi gereken husus. Bir taraftan Suriye Milli Ordusu (SMO), bir taraftan ılımlı diğer muhalif unsurlar, bir taraftan da Bayır-Bucak ve Halep Türkmenleri Suriye'de DEAŞ'ın doğrudan hedefi iken Irak'ta da Türkiye'nin enerji, ticaret, güvenlik ve siyasi alanlarda ilişki içerisinde olduğu Kuzey Irak Kürdistan Bölgesel Yönetimi'nin de düşmanıydı DEAŞ. Bu ise elbette ki Türkiye'nin bölgesel güç dinamiklerinin altını oyan ve etki gücünü yıkıcı etkilere maruz bırakan bir durum. Zira DEAŞ, Suriye'de ılımlı muhalif güçlerle savaşmak suretiyle Türkiye'nin etki gücünü azaltmanın yanı sıra, azınlıklara (Hristiyanlar, Arap Alevileri, Dürziler ve Ermeniler) yönelik gerçekleştirdiği katliamlar dolayısıyla da aynı zamanda Esed rejimine popüler bir destek kanalının açılmasına yarayan bir zeminde oturuyordu.

DEAŞ'ın Türkiye'ye yönelik fiili ve reel tehditlerinin boyutlarına baktığımızda ise karşımıza üç ana başlık çıkıyor: Güvenlik, yabancı terörist savaşçılar (YTS) meselesi ve radikalleşme. Güvenlik başlığını biraz detaylandırarak olursak, bombalı intihar eylemleri, sınır güvenliği ve sınır ötesinden gelen saldırılar üzerinde durmak gerekir. Burada özellikle son dönemlerde gerçekleştirilen eylemlere bakıldığında ise örgütün Türkiye'ye saldırı konseptini profesyonellik bakımından daha derinlikli içerik ve formda daha çeşitli bir biçime dönüştürdüğü görülmektedir. Türkiye'yi diğer ülkelere

Suriye'de ve Irak'taki istikrarsızlıktan nemalanarak büyüyen ve farklı durumlarda farklı suretlerde fonksiyonellik arz eden bir yapı olarak DEAŞ, yalnızca askeri teçhizatı, finansal kaynakları ve organizasyonel-siyasi-ideolojik unsurlarından değil, var olan bölge dinamiklerindeki istikrarsızlık ve siyasal-sosyal yapıdaki güçsüzlükten beslenen bir yapı oldu.

kıyasla DEAŞ'ın net ve somut hedefi kılan parametreler arasında; Türkiye'nin Suriye'ye olan uzun sınır komşuluğu ve iç çatışmaların doğrudan Türkiye'ye sıçrama riski ile Türkiye'nin DEAŞ karşıtı uluslararası koalisyonla yaptığı direkt ve dolaylı (lojistik destek, İncirlik Askeri Üssü'nün kullanılması) katkı zikredilmelidir. DEAŞ'ın Türkiye'ye yönelik saldırılarının biçim ve boyutlarındaki çeşitliliğe bakıldığında bu husus çok net şekilde karşımıza çıkıyor. İçişleri Bakanlığı verilerine göre bu parametreler; intihar saldırısı, bombalama, füze saldırıları, sınır karakollarına saldırılar, sivil cinayetleri ve adam kaçırmaya şeklinde vuku bulan çok boyutlu bir saldırı konseptine işaret ediyor.

Yine Türkiye'deki sosyolojik yapıda hassaslık arz eden etnik ve mezhebi hususlardaki kırılma noktalarının üzerine oynayan ve siyasi, dini, etnik ve mezhebi meseleleri merkeze alan bir eylem biçiminin varlığı da göze çarpıyor. DEAŞ'ın Türkiye'ye yönelik saldırılarında önemli diğer bir nokta ise eylemcilerin tamamının Suriye'de eğitim almış olmaları. Bu yönüyle Türkiye'deki saldırılar, Avrupa'dakilerden profesyonelliği bakımından ciddi manada ayrışıyor.

Çok Yönlü Mücadele

Türkiye'nin tüm bu riskler karşısında mücadele stratejisini ise ulusal ve uluslararası ölçekte iki temel damardan ilerlettiği görülüyor. Ulusal ölçekte teröre karşı önleyici mücadele politikası izlenirken uluslararası ölçekte Türkiye, DEAŞ karşıtı koalisyonla askeri-siyasi destek ile birlikte Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kapsamında alınan terörle mücadele eylem planında aktif bir rol ve görev üstlenmiştir. Bu bağlamda mücadelenin stratejik noktalarını belirtmek gerekirse temel olarak şu hususlar belirtilebilir;

- Ülke içi emniyet-güvenlik operasyonları.

- Fiziki sınır güvenliği önlemleri ve YTS'lerle mücadele.
- Sınır ötesine yönelik askeri operasyonlar.
- Terörizmin finansal kaynaklarının engellenmesine yönelik uluslararası iş birliği.
- DEAŞ üzerinden inşa edilmeye çalışılan radikalleşme eğilimleri ile mücadele.

İçişleri Bakanlığı'nın verilerine göre Kasım 2019 itibarıyla, 2016'dan bugüne düzenlenen 4 bin 536 operasyonda 13 bin 696 şüpheli gözaltına alınırken bunlardan 4 bin 517'si tutuklandı. Bin 18 örgüt mensubu etkisiz hale getirildi. Beraberinde 30 ilde 64 noktada terör ve istihbarat birimlerinden uzmanları bünyesinde bulunduran "risk analiz birimleri" oluşturularak, örgüte yönelik tüm gelişmeler ve örgüt mensuplarının yurt içi ve dışındaki faaliyetleri düzenli olarak takip ediliyor. 75 bin 480 yabancı uyruklu Türkiye'ye giriş yasağı konuldu. Polis, jandarma, MİT ve sınır birimlerince bu kişilerin sınırlarda takibi yapılarak illegal olarak ülkeye girişlerinin engellenmesi için ortak çalışmalar yürütülmeye devam ediliyor.

Fiziki sınır güvenliği bağlamında ise örgütün temel stratejilerinden biri olan YTS'lerin Suriye'ye geçişi açısından Türkiye'nin hedef ülkelerden biri olması, diğer doğrudan güvenlik riskleri ile beraber düşünüldüğünde, DEAŞ kaynaklı riskler arasında sınır güvenliği hususunu ilk sıraya yerleştirmekte. Bu anlamda, YTS'lerle mücadelede dört katmandan oluşan bir strateji izlenmektedir. Bunlar, çıkış ülkesinin alması gereken önleyici tedbirler, risk analiz birimleri ve tahdit listesi, ülke içi emniyet operasyonları ve fiziki sınır güvenliğinin sağlamaştırılmasından oluşuyor.

Sınır ötesinde DEAŞ'a yönelik alınan önlemler ise Türkiye'nin kendi imkanları dahilinde aldığı tedbirler ve DEAŞ karşıtı uluslararası koalisyona aktif katılım olarak

iki temel boyuttan oluşmaktadır. Türkiye'nin kendi izlediği stratejinin bir yansıması olarak süreç dahilinde gerçekleşen hava operasyonlarının yanı sıra, Ağustos 2016 ve Mart 2017 arasında gerçekleştirilen Fırat Kalkanı Harekatı ile doğrudan üslerine yapılan askeri operasyonda örgüt 3 binden fazla kayıp verirken, Türkiye'nin Kilis-Gaziantep sınırı ve Azez-Cerablus hattı, Çobanbey (El-Rai) ve El-Bab örgütten tamamıyla temizlenmiş oldu. Bu, örgüte Suriye'de verilmiş en büyük kayıp olarak Türkiye açısından kendi stratejisini kendisinin çizdiği ilk büyük ve kapsamlı askeri harekattir. Beraberinde söz konusu bağlamda uluslararası sahnede, Eylül 2011-Nisan 2016 arasında Terörle Mücadele Küresel Forumu'na ve sonrasında YTS Çalışma Grubu'na Türkiye tarafından eş başkanlık icra edildi.

Terörün Finansı

Terörizmin finansal kaynaklarının engellenmesine yönelik uluslararası iş birliği kapsamında ise Türkiye'nin izlediği üç önemli yol haritası bulunmaktadır:

- DEAŞ bağlantılı kişiler aracılığıyla gerçekleşen kaçakçılık faaliyetlerinin önlenmesi,
- YTS'ler aracılığıyla DEAŞ'ın finansal kaynaklara erişiminin engellenmesi
- DEAŞ'ın çeşitli yollarla bankacılık sistemine dahil olmasının önlenmesi.

Türkiye'de Şubat 2013'te yürürlüğe giren Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Kanunu ile birlikte BM Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Uluslararası Sözleşme'nin hükümlerinin iç hukukla entegrasyonu için Terörle Mücadele Kanunu'nda düzenlemeler gerçekleştirilerek terörizmin finansmanı suçu yeniden tanımlanmış oldu. Nitekim FATF'in (Financial Action Task Force) periyodik yayımladığı raporlarda kara para aklama ve

terörizmin finansmanı ile mücadelede Türkiye'nin sahip olduğu yüksek ivme vurgulanmakta. Yine YTS'lerin finansal profilinin ortaya çıkarılması ve bunlar üzerinden terörizmin finanse edilmesinin önlenmesi bağlamında iş birliğini öngören EGMONT Grubu'nun çalışmalarına aktif katkı da, Türkiye'nin konu dahilinde izlediği stratejilerden birisi.

Bunlar Türkiye'nin söz konusu mücadelede yaşamakta olduğu ve içerisinden geçtiği fiili gerçeklikler. Meselenin köklü çözümüne dönük tarafında ise Suriye ve DEAŞ boyutu üzerinden kuşatıcı ve kapsayıcı yaklaşım gerekliliği gerçeği karşımıza çıkıyor. Son tahlilde Suriye'de ve Irak'taki istikrarsızlıktan nemalanarak büyüyen ve farklı durumlarda farklı suretlerde fonksiyonellik arz eden bir yapı olarak DEAŞ, yalnızca askeri teçhizatı, finansal kaynakları ve organizasyonel-siyasi-ideolojik unsurlarıyla değil, var olan bölge dinamiklerindeki istikrarsızlık ve siyasal-sosyal yapıdaki güçsüzlükten beslenen bir yapı. Söz konusu dinamiklerdeki kırılmanın çözümü ise emperyal devletlerin politikalarından değil, ancak bölgedeki halkların kendi iradi tercihlerin neticesinde ortaya koyacakları siyasi-sosyal yapı perspektiflerinden doğabilir.

Bu bağlamda Suriye'de DEAŞ tarzı yapılanmaların ortaya çıkış ve serpilme zeminine bakıldığında görülen şey, siyasi otoritenin dışlayıcı ve baskıcı politikalarından kaynaklanan haklı halk hareketlenmelerinin, emperyal müdahalelerin manipülasyonu ile enfekte edilerek çok boyutlu bir sorunlar yumağına dönüşmesidir. Bunun engellenmesi ise ancak ilgili siyasi-sosyal yapıdaki kırılma ve yumuşak noktaların, -bugün aynı zamanda DEAŞ tehdidiyle en fazla yüzleşen ülke olarak Türkiye'nin süreç başından bu yana resmi devlet politikası ve söyleminde savunduğu- halkın iradesi temelinden hareket eden bir perspektif eliyle güçlendirilmesi ile mümkün olabilir. □

DEAŞ'ın Türkiye'nin Suriye ve Irak'taki tüm bölgesel müttefiklerinin düşmanı olduğu gerçeği altı çizilmesi gereken husustur. Zira DEAŞ, Suriye'de ılımlı muhalif güçlerle savaşmak suretiyle Türkiye'nin etki gücünü azaltmanın yanı sıra, azınlıklara yönelik katliamlarıyla da Esed rejimine popüler bir destek kanalı açmıştır.